

БЕЛАРУСЬ НА СТАРАЖЫТНЫХ КАРТАХ

ТАПАГРАФІЧНАЯ КАРТА ЗАХОДНЯЙ РАСІІ (БЕЛАРУСІ). 1866 — 1912.
“Трохвярстоўка”. М 1:126000

ЯНАЎ, МОТАЛЬ І ЛАГШЫН

Маляўнічы куток беларускага Палесся ў міжрэччы Піны і Ясельды, на паўночным захадзе ад старажытнага Пінска, даволі своеасаблівая мясцовасць. У старажытныя часы гэтыя землі засялялі славянскія плямёны дрыгавічоў, якія вялі самабытны лад жыцця, адпавядаючы выключным прыродным ўмовам. Амаль ўся прастора ўяўляла сабой суцэльныя балоты, ў больш высокіх мясцінах пакрытыя векавечнымі лясамі. Шматлікія рэкі і азёры перасякаліся паміж сабою, то зліваліся, то зноў раз'ядноўваліся.

Мясцовасць не была бязлюднаю, праўда паселішчы былі невялікія. Асушэнне балот у XIX стагоддзі шляхам каналізацыі значна павысіла каштоўнасць зямель і стварыла новыя лугі, агароды. Жыхары займаліся, галоўным чынам, земляробствам і ляснымі промысламі. Аднак меўся ў краі даволі рэдкі прыклад фабрычнай дзейнасці ў сельскай мясцовасці. Гэта вялікае і заможнае сяло Парэчча на рацэ Ясельда, уладанне Скірмунтаў. Знакаміты беларускі гісторык і этнограф М.В.Доўнар-Запольскі пад час свайго падарожжа па поўначы Пінскага павета прыйшоў у захапленне ад таго, што ён убачыў ў Парэччы. Лясы і балоты былі пакрыты сеткай каналаў, па якіх вясною сплаўляўся лес. Некалькі тысяч дзесяцін у даліне Ясельды займалі лугі. Землі, непрыдатныя для земляробства, засяваліся лесам. Але самым дзіўным былі фабрыкі. Адзіны ў Мінскай губерні вінакурны завод гнаў ачышчаны спірт. Сыраварны завод выпускаў лепшыя гатункі сыроў. Адна са старэйшых у краі суконная фабрыка, пабудаваная ў 1837 годзе, вылучалася тым, што рабочыя мелі ўдзел у прыбытках ад вытворчасці. Да таго ж, на вялікіх плантацыях вырошчваліся ўласныя варсавальныя шпшыкі, без якіх не магла абысціся фабрыка (звычайна іх завозілі з Францыі).

АСАЎНІЦА (Осовница, Osownica)

— вёска Кобрынскага павета Гродзенскай губерні, 55 двароў, 473 жыхары, валасная ўправа, школа.

БРОДНІЦА (Бродница, Brodnica)

— вёска Пінскага павета Мінскай губерні на рэчцы Філіпаўка, 27 двароў, 233 жыхары, валасная ўправа, праваслаўная царква.

ВУЛЬКА ДАСТОЕЎСКАЯ (Вулька Достоевская, Dostojewska Wólka)

— вёска і фальварак у Пінскім павеце Мінскай губерні, вотчына Кажлакоўскіх.

ДАСТОЕЎ (Достоевъ, Dostojew)

— вёска ў Пінскім павеце Мінскай губерні, 50

двароў, 544 жыхары, праваслаўная царква, царкоўнапрыходская школа, крама, карчма, ветраны млын. Першая летапісная згадка адносіцца да 1452 г., калі вёска ўваходзіла ў склад Пінскага княства. У 1506 г. баярын Д.І.Рцішчаў атрымаў ад пінскага князя Фёдара Іванавіча грамату на частку вёскі Дастоеў. У канцы XVII ст. назва яе замацавалася за родам у якасці прозвішча. Гэта і былі продкі рускага пісьменніка Ф.М.Дастаеўскага.

ЛАГШЫН (Логишинъ, Lohiszyn)

— мястэчка ў Пінскім павеце Мінскай губерні пры паштовым гасцінцы з Нясвіжа, Клецка і Слуцка на Пінск, 400 двароў, 2800 жыхароў, праваслаўная царква, яўрэйскі малітоўны дом, сінагога, вучылішча, школа. Вядома з 1552 г.

Бот. Булки

Варытскъ 58
Могилскъ 55

Унирово 51

Пенцево 50

Светополка 7

Санивки 20

Бусьево 28

Будайки 27

Шекуни 19

Стрѣльна 27

Кленки 23

Накла 20

Снитово 25

Могильна 26

Снитово 25

Кочеровичи 98

Мотоль 180

Осовница 50

Застружье 20

Калы 20

Трилиски 30

Новошино 20

Застружье 20

Ворова 20

Лиховичи 20

Ласковичи 20

Огова 34

Могильна 26

Могильна 26

Бродница 32

Бродница 32

Тоболки 25

Могилно 20

Кучевы 20

Застружье 20

Могилно 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Застружье 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

Могилно 20

У XVII ст. належала Радзівілам і было багатым староствам. У 1634 г. Станіслаў Радзівіла пабудаваў у мястэчку касцёл, які захоўваўся да 1864 г. У 1643 г. польскі кароль Уладзіслаў IV даў жыхарам Лагішына магдэбургскае права. Пасля Радзівілаў мястэчка належала Агінскім, затым Любечкім.

ЛЯСКАВІЧЫ (Лясковичи, Leskowiecze) — вёска ў Кобрынскім павеце Гродзенскай губерні, 70 двароў, 649 жыхароў, праваслаўная царква, карчма.

МЕРЧЫЦЫ (Мерцицы, Mercyzce) — вёска ў Пінскім павеце Мінскай губерні на р.Ясельда. 161 жыхар. Уласнасць Твардоўскага. Пры перавозках збожжя па Ясельдзе каля вёскі адбывалася яго перагрузка.

МОЛАДАВА (Молодово, Molodowo) — вёска ў Кобрынскім павеце Гродзенскай губерні, 67 двароў, 771 жыхар, праваслаўная царква, школа.

МОТАЛЬ (Мотоль, Motol) — мястэчка ў Кобрынскім павеце Гродзенскай губерні каля р.Ясельды і Мотальскага возера на гандлёвым шляху з Пінска на Пружаны. 256 двароў, 2428 жыхароў, 2 праваслаўныя царквы, капліца, сінагога, школа, 15 крамаў.

Мотальскае возера знаходзіцца па цячэнні р.Ясельды, жывіцца яе водамі і водамі Прыпяці. Ніжэй праходзіць канал Агінскага, які злучае Ясельду са Шчарай.

ОПАЛЬ (Ополь, Opol) — вёска ў Кобрынскім павеце Гродзенскай губерні, 115 двароў, 1582 жыхары, валасная ўправа, 2 праваслаўныя царквы, школа, праз чвэрць вярсты — маёнтак Опаль, вінакурны завод, праз 2 вярсты — цагляны завод.

ПАРЭЧЧА (Поръче, Porzeczce) — сяло ў Пінскім павеце Мінскай губерні ў даліне р.Ясельды, на яе прытоку Ясень. 117 двароў, звыш 2800 жыхароў, царква, школа, вінакурны і сыраварныя заводы, суконная фабрыка, ста-

радаўні мураваны палац, паравы млын. Спразвечнае валоданне Скірмунтаў. Жыхары замочныя, іх галоўны занятак — земляробства і сплаў лесу.

СНІТАВА (Снитово, Snitowo) — вёска ў Кобрынскім павеце Гродзенскай губерні, 89 двароў, 815 жыхароў, праваслаўная царква, ветраны млын.

СТРЭЛЬНА (Стрельна, Strzelna) — вёска ў Кобрынскім павеце Гродзенскай губерні, 20 двароў, 180 жыхароў, праваслаўная царква.

ЧАРНЕВІЧЫ (Черньвичи, Czerniewiczce) — вёска ў Пінскім павеце Мінскай губерні, 57 жыхароў, 425 дзясцін зямлі. Была ўладанне Нелюбовічаў, затым Скірмунтаў.

ЯНАВА (Яново, Janowo) — мястэчка ў Кобрынскім павеце Гродзенскай губерні на паштовай дарозе на Пінск. 148 двароў, 2387 жыхароў, касцёл, сінагога, малатоўныя дамы, пошта, аптэка, лаўкі, 4 яўрэйскія школы, бровар і скураны завод, 4 кірмашы, базар, гандаль хлебам. У Вялікім княстве Літоўскім належала Шуйскім, затым Ажэшкам.

Янаў (пазней — Янава) — даволі распаўсюджаная назва населеных пунктаў у XVI — XVII ст., калі многія каралі і іншыя знакамітыя людзі насілі гэтае імя і зрабілі назву вельмі папулярнай.

ЯСЕЛЬДА — левы прыток Прыпяці, цячэ праз Спораўскае і Мотальскае азёры, адна з трох галоўных частак, што ствараюць Агінскую водную сістэму. Праз канал Агінскага зліваецца са Шчарай, а праз Піну злучаецца з Дняпроўска-Бутскім каналам. У першапачатковым выглядзе была вельмі паўнаводнай і звільстай. Кожную вясну выходзіла з берагоў, і ўсё наваколле ператваралася ў неабдымнае возера. У XIX ст. некалькі разоў праводзілася выпрамленне ракі. Пасля каналізацыі па ёй сплаўляўся лес і перавозілася збожжя.